

gende Lovudkast, forsaavidt de have til Hensigt at ville fremstyre Selvetendoms Udbredelse, forsaavidt de have til Hensigt at ville bringe uvillig Godseier o: Godseiere, som nu ikke ere villige til at sælge; til at gjøre dette, maa jeg endvidere udtale, at efter min Overbevisning komme de tvingende, indskrænkende og fortrædige Bestemmelser i Lovforslaget til at thyge uforholdsmæssig netop paa de Godseiere, som have solgt, og som fremdeles ville sælge, og derimod forholdsvis overordentlig lidt paa dem, som ikke hidtil have villet sælge, saa at Lovforslaget altsaa fuldstændig vil skyde Maalet forbi, hvis dets Maalet er det at ville fremtvinge Selvetendoms. Den høitærede Minister har under en anden Sags Behandling ophøst Thinget om, at Tallet af de Godseiere, som ikke ere villige til at sælge, ikke er saa aldeles ubetydeligt. Jeg tror, at den høitærede Minister angav Tallet til at være over 30 større Godseiere. Efter den Optælling, som jeg har kunnet foretage — det er utvivlsomt et ringere Materiale, der i saa Henseende har foreligget mig end for den høitærede Minister — var Tallet af saadanne uvillige større Godseiere — hvortil jeg kun henregner Godseiere med over 100 Tønder Hartkorn — ved Begyndelsen af 1869: 32. Af disse 32 Godseiere besidder netop den ene Halvdelen hundet Gods, den anden Halvdelen derimod frit Gods; hvad deres Hartkornskvantum angaar, da ligger derimod det langt overveieende Kvantum under Fideikommissgods, nemlig ca. 11,640 Tønder mod ca. 4,800 Tønder. Jeg maa dog tilføie, at af disse 32 Godseiere, som hidtil ikke havde solgt, er det mig bekendt, at ikke saa nu have indledet Salg. Hvad jeg imidlertid særlig ønsker at komme her til, det er at gjøre det høie Thing opmærksom paa, i hvilket Forhold disse uvillige Godseiere — om jeg her tør bruge dette Udtryk, som maasse ellers kunde sturre i nogle af mine Standsfællers Dre — have benyttet Bortforpagtninger efter Forordningen af 15de Juni 1792 istedetfor at vedblive med at benytte Fæste. Jeg skal i saa Henseende bemærke, at af de 32 Godseiere er der 15, altsaa atter omtrent den ene Halvdelen, som væsentlig alene have bortforpagtet, hvorimod 17, omtrent den

anden Halvdelen, alene have bortfæstet. Hvad imidlertid den Hartkornsmængde angaar, som disse 15 og 17 Godseiere repræsenterer, da bliver Forholdet det, at de Godser, paa hvilke der væsentlig er bortforpagtet, kun repræsenterer 6,400 Tønder Hartkorn, de Godser, paa hvilke der er bortfæstet, derimod over 10,000 Tønder Hartkorn. Det forholder sig nemlig ikke ganske nøiagtig, som af den høitærede Indrengsminister ved Behandlingen af Lovforslaget om de halvtredstindstyveaarige Forpagtninger forudsat, at Tilbøieligheden til at bortforpagte væsentlig findes hos de Godseiere, som ere uvillige til at sælge. Det viser sig, at den hvad Hartkornsmængden angaar langt overveieende Del af disse, vedbliver at bortfæste, og navnlig gjælder dette om Fideikommissgodserne. Af de 15 Godser, der væsentlig have bortforpagtet, ere nemlig ikke mere end de 4 Fideikommissgodser, hvorimod de andre 11 ere frit Godser. Det er altsaa en urigtig Forudsætning, man gaar ud fra, naar man tror, at man ved at forbyde de halvtredstindstyveaarige Forpagtninger særlig rammer de Godseiere, som ere uvillige til at sælge, thi den langt overveieende Masse af disse vedbliver nu ligesom i Fædrenes Dage at bortfæste, og det i Reglen tillige under lignende Vilkaar som i Fortiden. Det er netop denne konservative Tendens hos de Godseiere, der vise sig uvillige til at sælge, som jeg tror i det Hele maa tages med i Betragtning ved den her foreliggende Sags Behandling. Eigesaa vist som disse uvillige Godseiere nemlig fortrinsvis ere vedblevne at bortfæste trods de væsentlige Indskrænkninger, der efter Loven af 19de Februar 1861 hæftede paa Fæsteforholdet, og de meget ringe Indskrænkninger, der derimod fra 1861 og indtil 1870 hæftede ved Bortforpagtningerne, ligesaa vist har den samme konservative Tendens ogsaa iøvrigt gjort sig gjældende og vil fremdeles gjøre sig gjældende i deres Godsbesiddelse overhovedet. De Lyfter, som man i Lovforslaget har forudsat skulde være stærkt tilstede hos Godseierne, og som man har ment maatte stækkes, disse Lyfter — til Inddragning af Bøndergødet osv. — findes ikke eller i alt Fald kun i et forholdsvis ringe Maalet netop paa de Godser, hvor man ikke er